

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЗАХИСТУ РОСЛИН, БІОТЕХНОЛОГІЙ
І ЕКОЛОГІЇ**

ЗБІРНИК

матеріалів доповідей

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ**

І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**«ЕКОЛОГІЯ – ФІЛОСОФІЯ ІСНУВАННЯ
ЛЮДСТВА»**

19-20 квітня 2023 р.

Київ – 2023

УДК 113/119: 502/504

E45

Збірник містить матеріали доповідей учасників ІХ Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Екологія – філософія існування людства», що проходить 19-20 квітня 2023 р. на базі кафедри екології агросфери та екологічного контролю факультету захисту рослин, біотехнологій та екології Національного університету біоресурсів та природокористування України.

Мета конференції - підвищення ефективності та якості наукових досліджень, підтримки зв'язків у науковій галузі серед студентів, аспірантів, молодих вчених вищих аграрних навчальних закладів України та країн Європи, представлення, обговорення та використання результатів досліджень.

Матеріали конференції надруковані в авторській редакції, автори несуть відповідальність за поданий матеріал.

Організаційний комітет: Кондратюк В.М., Коломієць Ю.В., Наумовська О.І., Паламарчук С.П., Строкаль В.П.

Відповідальні за випуск: Паламарчук С.П., Наумовська О.І.

Ухвалено вченою радою факультету захисту рослин, біотехнологій та екології (протокол №8 від 20 квітня 2023 р.).

УДК 551.583 (477.52)

**ЗИМОВЕ ПОТЕПЛІННЯ ЯК ОЗНАКА ЗМІНИ КЛІМАТУ (НА ПРИКЛАДІ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

*Кравченко І., студент 3 курсу спеціальності 101 «Екологія», факультету захисту
рослин, біотехнологій та екології*

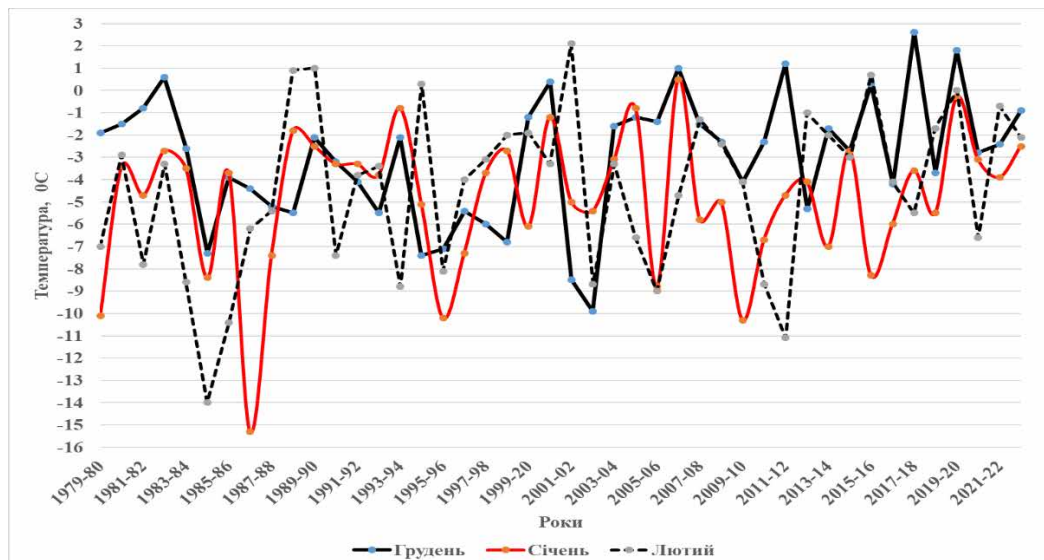
Однією із актуальних екологічних проблем сьогодення є глобальна зміна клімату. Згідно даних Всесвітньої метеорологічної організації, останні три роки є найтеплішими [1]. Не виключенням є і територія України. Дослідження підтверджують, що середньорічна температура тут вже зросла на 1°C за останні 30 років, а період з кінця ХХ століття по сьогодення є найтеплішим починаючи з 1890-х років. За офіційними даними, оприлюдненими Мінприроди України, середня літня температура збільшилася на 1,3°C, середня зима – на 0,9°C, середня весняна – на 0,9°C, а середня осіння – на 0,4°C. Відмічено, що найбільше підвищення середньої температури відбулося у січні (на 2,3°C) та у липні (на 1,4°C). Літо стає спекотнішим, а зима – теплішою. Кліматичні прогнози стверджують, що при подальшому підвищенні середньої глобальної температури все частішими будуть прояви екстремально високих температур, а все рідшими – екстремально низьких [2]. Це все відобразиться на аграрному секторі та продовольчій безпеці країни.

Нечипоренко О. М. [3] зазначає, що в результаті таких кліматичних змін частіше проявляються негативні наслідки у вигляді: інтенсивності й протяжності посух, екстремальних опадів і паводків, масового розмноження теплолюбних шкідників, прояву грибкових хвороб, невизначеності у строках посівів і висаджуванні культур, випріванні, вимоканні озимих культур, зниженні родючості ґрунту тощо. Внаслідок цього відбувається відчутне зниження валового виробництва аграрної продукції, а аграрний сектор знаходиться у групі ризику.

Дослідження сучасного сільського господарства Сумської області Лук'яновим А. М. і Сюткіним С. І. [4] засвідчують його структурі зрушення, пов'язані із кліматичними змінами. Зокрема, відбувається зростання частки зернових культур серед яких однією з пріоритетних культур є озима пшениця. Потепління клімату в усі сезони року, яке спостерігається в останні десятиліття, безпосередньо впливає на тривалість періодів вегетації і період спокою, й, відповідно, на ріст, розвиток й продуктивність рослин пшениці озимої [5]. Небезпечними явищами є посухи восени і навесні, а взимку – комплекс несприятливих чинників, що можуть викликати часткову, а зрідка й повну загибель посівів. Тому одним із важливих періодів варто вважати зимовий.

Найбільш виразним показником змін клімату є сильне потепління зим. За словами директора Укргідрометцентру Миколи Кульбиди, середня температура січня та лютого зросла на 2-2,5 °C розпочинаючи з 80-тих років минулого століття [6]. Кожен рік зими в Україні дивують затяжним потеплінням, відсутністю снігу та затяжними дощами. Зокрема, цьогорічна зима встановила низку температурних рекордів в Україні. У перші дні січня 2023 року, за даними Центральної геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського, у Києві 1.01.2023 року був встановлений температурний рекорд у +10,3 °C, що на 4,4°C вище рекордного значення 2021 року. Також в цей період вперше за всю історію метеорологічних спостережень на більшості метеостанцій України фіксувалася температура від +10 °C до +20 °C.

Дослідження динаміки зміни середньомісячної температури у зимовий період з 1979 по 2023 рр. у смт. Кириківка Охтирського району Сумської області (рис. 1) показує що, в останні три десятиліття у 70% показників спостерігали відхилення від кліматичних норм в напрямку потепління. Слід зазначити, що кліматична норма зимових місяців у період 1961-1990 рр. становила: у грудні -3,7 °C, січні -7,2 °C, лютому -6,1 °C. Натомість у 1991-2020 рр. вже спостерігали підвищення температури кліматичних норм у грудні до -3,1 °C, січні до -4,7 °C, лютому до -4 °C.

Рис.1 Динаміка зміни середньомісячної температури у зимовий період з 1979 по 2023 рр. у смт. Кириківка Охтирського району Сумської області

Відмічено, що за останні 30 років на даній території середні значення температури в грудні підвищилися на 1 °С, у січні – на 2,2 °С, а в лютому – на 2,5 °С.

Таким чином, на території Сумської області в умовах континентального клімату спостерігаються в останні 20 років теплі зими, що є наслідком глобальних кліматичних змін. Дана тенденція вимагає впровадження нових ефективних підходів до адаптації аграрного сектору до таких температурних «реалій» на регіональному рівні.

Література:

1. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-10/dop-climate-final-5_sait.pdf

2. Кушнір Д. В., Кватернюк С. М. Причини та наслідки зміни клімату в Україні. [Електронний ресурс]. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2022/paper/viewFile/16347/13761>

3. Нечипоренко, О. М. Управління ризиками глобальних змін клімату в агропромисловому комплексі України. Економіка АПК, 2020, 4, 6-8. URL: https://scholar.archive.org/work/u2ijztof5atvb66tpmihplvqm/access/wayback/http://www.eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2020/04/ekonomikaapk_2020_4_p_6_16.pdf

4. Лук'янов А. М., Сюткін С. І. Вплив кліматичних змін на структуру сільського господарства північної частини Сумської області [Текст] // Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Ніжин, 1–2 березня 2021 р.). – Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2021. – С. 66–69. URL: <https://cutt.ly/W7nsfpl>

5. Самець Н. П., Грицевич Ю. С., Ворончак, М. В. Оцінка зміни клімату на тривалість періодів вегетації та спокою пшениці озимої. 2021. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10157/1/85-88.pdf>

6. «Якою буде зима в Україні, – директор Укргідрометцентру Микола Кульбіда». Газета «МИГ». 23/10/2022. URL: <https://mig.com.ua/iakoju-bude-zyma-v-ukraini-dyktor-ukrhydromettsentru-mykola-kulbida/>